

ПОКРАДЕНИ ЊЕГОШ ИЛИ КАКО ЈЕ МАЖУРАНИЋ ПРИСВОЈИО ДЕЛА ЦРНОГОРСКОГ ВЛАДИКЕ

06. 06. 2016. САЊА БАЈИЋ

Књижевна задруга Српског народног вијећа из Подгорице објавила је књигу Марије Ковачевић „Покрадени Његош”, у којој тврди да је аутор спева „Смрт Смаил-аге Ченгића” Петар II Петровић Његош, а не Иван Мажуранић. Она, такође, тврди да је аутор 14. и 15. певања Гундулићевог „Османа” – Његош, а не Мажуранић, као и да су неке песме, које се приписују Мажуранићу, у ствари Његошеве.

Марија Ковачевић је основну школу завршила у селу Петровцу и Подравској Слатини, учитељску школу у Славонском Броду, а Филолошки факултет (групу за југословенску књижевност и српски језик) у Београду. Своје тврдње износи на основу архивских докумената, мемоарских записа и упоредних језичких анализа текста.

Спев о смрти Смаил-аге Ченгића први пут је штампан у алманаху „Искра”, Димитрија Деметра, у Загребу, 1846. године, под називом „Смрт Ченгић-аге”. Као аутор потписан је Иван Мажуранић. Само су малобројни знали да се дело појавило, јер су комуникације биле „пешачке”. Љубомир Ненадовић, у писму Светиславу Вуловићу (1851), каже да није знао за Мажуранићев спев, а врло је мало знао и о Његошевом „Горском вијенцу”.

Имбро Ткалац (Емерих Игњатијевић), Мажуранићев савременик и друг у младости, спев је послао Вуку Ст. Карацићу у Беч, који се одушевио и рекао да нико на свету „не би био кадар љепшега што написати”. До 1876. године, када је промењен назив у „Смрт Смаил-аге Ченгића”, спев је штампан седам пута, у Хрватској, али и у Србији.

Тих година се појављују и прве сумње у Мажуранићево ауторство.

Драгутин Прохаска сматра да је аутор пева црногорски владика, песник „Горског вијенца” – Петар II Петровић Његош, јер је „упоредио садржај и облик Мажуранићевог пева с Његошевим делима”. Најистрајнији у овим сумњама био је Светислав Вуловић, српски књижевни критичар и књижевни историчар. Он је тврдио да је **Његошева изгубљена песма („Ченгић”)** могла „послужити као грађа, као основа Мажуранићевој песми”. С друге стране, Фрањо Марковић (1845–1914), хрватски филозоф и песник, Мажуранића назива „хрватским Хомером”.

Марија Ковачевић сматра да је кључ загонетке у Његошевом „Горском вијенцу”, односно у **Посвети праху оца Србије: „Поколења дјела суде, што је чије дају свјема”**. Она у овим стиховима види Његошеву реакцију на штампање (његовог) пева о Ченгићу под Мажуранићевим именом. „Смрт Смаил-аге Ченгића” штампана је 1846, а „Горски вијенац” 1847. године. „Ченгић”, је, тврди Марија Ковачевић, остао Његошева рана неболна, његово добровољно отуђено, али никад непрежаљено песничко чедо. А да је то чедо постојало сведочи запис Љубомира Ненадовића у „Писмима из Италије”. Његош је Ненадовића питао да ли је „Шћепан Мали” бољи од „Горског вијенца”, и сам дао одговор: „Није, није! „Горски вијенац” сам писао под другим околностима.” Потом Његош каже да му је жао што код себе нема песму „Ченгића”. Ненадовић је забележио Његошеве речи: **„Дође ми један и кад сам му прочитао, зацигани: „Дај ми, дај ми”, а ја му дадох, а пријепис није ми остао...”**

На двору владике Његоша, 1841. године, боравили су Људевит Гај и Антун Мажуранић, професор филологије, старији брат Ивана Мажуранића. Податак је записан у предговору Гундулићевог „Османа” из 1844. године, који је употпуњен 14. и 15. певањем, чији је (наводно) аутор Иван Мажуранић. **У предговору се изричито каже да је један рукопис „Османа” професор Антун Мажуранић добио у Црној Гори од владике Његоша, 1841. године.** Марија Ковачевић је убеђена да се Његош послужио лукавством: искористио је боравак Људевита Гаја и Антуна Мажуранића и свог „Ченгића” послао Ивану Мажуранићу да га објави под својим именом, што је овај и учинио уз мале преправке. Његош је био незадовољан преправкама али није реаговао, јер је „договор питање части, а и образ и држава су му били важнији и пречи од песничке сујете”.

Његош је свој рукопис дао Мажуранићу, јер у том тренутку, због историјских околности, није могао да га штампа у Црној Гори и под својим именом. Наиме, у боју на Грахову, 1836. године, са Смаил-агом Ченгићем, старим крвником Црне Горе, погинули су Његошев рођени брат и синовац, као и многи Црногорци и Херцеговци. Турци су окитили неколико градова српским главама. Његош је задужио Новицу Церовића, из Тушине, да се освети и убије Смаил-агу Ченгића. **С четом Дробњака и Морачана Церовић је успешно обавио задатак и главу Смаил-аге Ченгића донео на Цетиње.**

О овом догађају Његош је написао песму у десетерцу, у више верзија (помињу се четири), једну је Вук Ст. Карацић уврстио у четврту књигу „Српских народних пјесама”, из 1862. године.

За своју тврдњу Марија Ковачевић износи читав низ доказа. У Напуљу, један енглески лорд је од Његоша затражио фотографију и замолио га да му напише неколико стихова. Реч је о стиховима из треће песме (Чета) у епу „Смрт Смаил-аге Ченгића“. Марија Ковачевић каже: „Лакше је у Мажуранићу наћи Његоша, него у Његошу Мажуранића.” Мажуранић не спори да је дао назив „Смрт Ченгић-аге”, да је именовоа циклусе: Аговање, Ноћник, Чета, Харач и Коб, и да је пребивалиште Смаил-аге сместио „усред Столца” (Ченгић је живео у Липнику, код Гацка).

Истим поступком Марија Ковачевић доказује да је аутор 14. и 15. певања, која су дописана у „Осману”, нико други до Његош, а не Иван Мажуранић, како се сматра.

У књизи Марије Ковачевић „Покрадени Његош”, уз сагласност издавача – Књижевне задруге Српског народног вијећа из Подгорице, поема „Ченгић – смрт Смаил-аге” штампана је као ауторско дело владике црногорског П. П. Његоша. Под истим ауторским именом објављено је и 14. и 15. певање у епу „Осман”, као и песме: „Јавор”, „Јавор и тамјаника”, „Напаст” и „Мојој”, које су приписиване Ивану Мажуранићу.

Извор: Политика